

CORRUPTION IN THE POLICE AS A CRIMINOLOGY PHENOMENON

Ivan Pekić

President International police organization, Montenegro, pekicivan.bar@gmail.com

Abstract: The initial strategy in the police is certainly to suppress corruption among its officers through various types of control and sanctions. It is necessary to work on raising the standard of living of police officers, by raising the standard of police equipment and technology, so that police officers have the motivation to work. After the realization of the aforementioned conditions for the normal functioning of the police apparatus, it is necessary to suppress and reduce to the smallest possible extent, the connection of corrupt police officers with organized criminal organizations, in order to save the security system from collapsing. Through ethics and constant training of police officers, by raising material incomes, by providing the latest technology, it is possible to reduce the presence of corruption among the ranks of police officers. By improving and giving wider powers to police officers, who work in the internal control sector of police work, to be able to deprive police officers of their freedom who are found to have acquired huge capital disproportionate to their income through corruption, only then can we talk about concrete and measurable results of police work in general .

Keywords: Keywords: Corruption, organized crime, internal control, Montenegro, mafia

KORUPCIJA U POLICIJI KAO KRIMINOLOŠKI FENOMEN

Ivan Pekić

President International police organization Montenegro, pekicivan.bar@gmail.com

Apstract: Polazna strategija u policiji je svakako suzbijanje korupcije kod njenih službenika kroz razne vidove kontrole i sankcionisanja. Potrebno je raditi na podizanju životnog standarda policijskih službenika, podizanjem nivoa standarda policijske opreme i tehnologije, kako bi policijski službenici imali motiva za radom. Nakon, realizacije gore navedenih uslova za normalno funkcionisanje policijskog aparata, potrebno je suzbiti i smanjiti na najmanje moguću mjeru, konekciju korumpiranih policijskih službenika sa organizovanim kriminalnim organizacijama, kako bi se sistem bezbjednosti spasio urušavanja. Kroz etiku i stalno usavršavanje policijskih službenika, podizanjem materijalnih primanja, obezbjeđivanjem najnovije tehnologije moguće je smanjiti prisustvo korupcije među redove policijskih službenika. Unaprijedjenjem i davanjem širih ovlašćenja policijskim službenicima, koji rade u sektoru unutrašnje kontrole rada policije, da mogu lišavati slobode policijske službenike za koje se ustanovi da su korupcijom stekli ogromni kapital ne srazmjeran njihovim primanjima, tek tada možemo govoriti o konkretnim i mjerljivim rezultatima rada policije uopšteno.

Gljučne riječi: Korupcija, organizovani kriminal, unutrašnja kontrola, Crna Gora, mafija

1. KLASIFIKACIJA KORUPCIJE U POLICIJI

„Korupcija u policiji kao fenomen postoji od davnina i do dana današnjeg ne postoji jedinstveno određenje pojma „policijska korupcija“. Mnogi autori ovu pojavu tumače na različite načine, poput onog da je to „medicinski – korupcija je bolest, odnosno „rak rana“ društva; pravni korupcija je kršenje zakona u vidu zloupotrebe položaja; etički – korupcija je kršenje etičkih načela koja za cilj ima sticanje koristi; društveni – korupcija je društvena devijacija“ (www.kpu.edu.rs).

U postojećem šarenilu definicija „policijske korupcije“, moguće je donekle uvesti red ukoliko koristimo kriterijum obima i prirode ponašanja koji su obuhvaćeni samom definicijom korupcije, razlikujući tako dva pristupa:

- **Uže konvencionalno određenje** – korupcija u policiji svodi se na zloupotrebu policijskih ovlašćenja (autoriteta, položaja) u cilju ostvarenja lične koristi, obično kroz primanje mita;
- **Šire shvatanje** – korupcija u policiji predstavlja sinonim za zloupotrebu policijskih ovlašćenja (fpn.unsa.ba).

„Ovom temom su se bavili mnogi autori i riječ je o korupciji u policiji koja se dijeli u četiri grupe: sitna (na primjer primanja besplatnih poklona; birokratska (na primjer nezakonito izdavanje dokumenata); kriminalna (na primjer iznuđivanje redovnih isplata od kriminalnih grupa) i politička (na primjer odavanje tajnih podataka političarima)“(www.kpu.edu.rs).

I na kraju, zastupnici interesnog gledišta smatraju da je svaki korumpirani javni službenik osoba, koja položaj u državnoj hijerarhiji u potpunosti podređuje postizanju ličnih materijalnih koristi (Šoškić, 2004:33-34). Jovan Ćirić u svojoj knjizi korupcija – problem i prevazilaženja problema, za samu korupciju kaže da je: “krupna – i predstavlja

najopasniji oblik jer je vrše nosioci političke i ekonomske moći u jednom društvu, nanoseći najveću materijalnu štetu društvu, ali i ugrožavajući osnove demokratskog uređenja i funkcionisanje državnih institucija; srednja – sastoji se u primanju i davanju mita i zloupotrebi službenog položaja, a javlja se najčešće u privrednoj sferi; sitna – vrše je najčešće niži službenici javne uprave zloupotrebom radnog mjesta na kome se nalazi, nanoseći time obično najmanju štetu” (www.kpu.edu.rs). “Prilikom koncipiranja ovog djela rada činilo nam se opravdanim i razmatranje klasifikacije koja se bavi pitanjem doprinosa policijskog službenika ostvarenju koruptivne transakcije. Polazeći od ovog kriterijuma Holms (Holms) pravi razliku između reaktivne korupcije – službenik prihvata ponuđeni mito i proaktivne korupcije – službenik sam traži ili zahtjeva mito (www.kpu.edu.rs). Ova klasifikacija pronalazi uporište i u tipologiji koju je tokom istrage korupcije u njujorškoj policiji identifikovala „Knapova komisija“ (Knapp Commission, 1972), razlikujući njene sledeće vidove: biljojedi (eng. Grass-eaters) – ne traže mito već prihvataju posredne privilegije koje su im spontano ponuđene (npr. besplatno piće i hranu) i mesojedi (eng. Meat-eaters) – traže i stvaraju prilike da zloupotrebe svoj položaj putem agresivne forme iznuđivanja dobiti ili sklapanjem dogovora o činjenju ustupaka na obostranu korist (npr. nude zaštitu kriminalcima od konkurenata) (www.kpu.edu.rs). Pomenutu tipologiju Barker (Barker) proširuje još nekim kategorijama: plavi vitezovi – potpuno poštenu i zauzimaju ekstremnu stav u etičkim pitanjima; izravni strelci – poštenu su, ali su spremni da previde poneku nepromišljenost drugih policajaca i nitkovi – za njih čak i „mesojedi“ smatraju da su zastranili (www.kpu.edu.rs). Predočena tipologija nameće pitanje zašto neki policajci ostaju na nivou „biljojeda“, dok drugi prerastaju u „mesojede“. Jedno od mogućih objašnjenja nudi Šerman (Sherman), bazirajući ga na metafori „merdevina“ (eng. ladder). On ističe kako neki policajci prelaze jedan ili nekoliko stepenika i zatim staju. Pritom, faza u kojoj se zaustavljaju predstavlja ključni element u njihovoj odbrani: „Uzimao sam novac od kockara i prostitutki, jer oni nisu nikog povredili, ali neću da se petljam sa dilerima droge! – možda sam loš, ali nisam toliko loš“ (www.kpu.edu.rs). Drugi pak nastavljaju da se „penju uz merdevine“, što Šerman objašnjava kao rezultat djelovanja procesa „sekundarne devijacije“, u smislu da prethodno iskustvo može biti toliko ozbiljno da rezultira odlukom za proaktivnom korupcijom, a koja može biti izazvana reakcijom tipa: „Ja sam već lopov, više nema nazad. Zato ću biti najbolji u tome“ (www.kpu.edu.rs). Korupcija postoji gotovo u svim društvima i njeni korjeni sežu duboko u prošlost. Uzimajući u obzir društveni kontekst u kome korupcija nastaje i održava se, važno je sagledati i njene uzroke. Ljudska pohlepa je jedan od važnih faktora, koji doprinose pojavi korupcije. Ali, ona je prije svega multifaktorski uslovljena pojava (Mirić, 2019: 136).“Činjenica je da koruptivno ponašanje policajca-pojedinca predstavlja najveći udio korupcije u policiji i da se, pritom, oni uglavnom neplanirano upuštaju u koruptivne transakcije, odnosno da donose odluku spontano, na licu mjesta, reagujući na pogodnu priliku, koja im se trenutno ukazala. To dalje implicira zaključak da službenici policije pri izvršenju koruptivnog akta najčešće deluju neorganizovano, ponekad čak i nezavisno od svojih najbližih saradnika (partnera). Međutim, u policijskoj praksi su zabilježeni i slučajevi u kojima je koruptivno ponašanje poprimalo najviši stepen organizovanosti, uključujući u njeno ostvarenje grupu policajaca, a ponekad i gotovo sve pripadnike jedne policijske organizacije, gde se korupcija odvijala kao jedan dugotrajan i kontinuiran proces, u okviru kog su stvarane pojedinačne koruptivne karijere. O tome možda najbolje svedoče rezultati istraga nezavisnih komisija, koje su mahom sprovedene u SAD-u” (www.kpu.edu.rs). Kako je već u uvodu naznačeno, istraživači prave razliku između užeg određenja korupcije koje se oslanja na lokalno važeće antikoruptivne zakone (tj. koruptivno je ono što je zakonom prepoznato kao takvo) i šireg određenja takozvane moralne korupcije, koje se odnosi na kršenje etičkih principa unutar određene kulture, društva, grupe ili tokom nekog istorijskog perioda (Johnston,1994). Korupcija je i danas najprikrivenija vrsta kriminalnog ponašanja (Stajić, 2021, str. 162). Uže određenje korupcije se najčešće shvata kao zloupotreba uticaja i moći nosioca javne funkcije s ciljem ostvarivanja lične koristi (Sherman, 1980). Kršenje preventivnih antikorupcijskih zakona, kao plod odsustva „političke volje“ ili jasno iskazane političke volje da se zakon ne primeni (npr. pristup informacijama, javna preduzeća, javna uprava, policija itd.)(CPI, 2021).

2. BORBA PROTIV KORUMPIRANIH SLUŽBENIKA U POLICIJI

“Otkrivanje koruptivnih ponašanja unutar policijskog službenika zbog prirode poslova i zadataka onih koji se kontrolišu zahtijeva složene, a istovremeno i suptilne metode koje ne smiju znatnije uticati na odvijanje redovnih poslova i zadataka u unutrašnjim jedinicama. Edukacija je veoma važno sredstvo za izgradnju integriteta državnih službenika. Uspostavljanjem profesionalne organizacijske strukture uspostavlja se i čvrsta unutrašnja kontrola koja nadzire rad unutar organizacije te poduzima sankcionisanje prilikom prekoračenja vlasti i korupcije u policiji i drugim institucijama koje sprovode zakone prema građanima. Učestalost pokretanja postupka zbog korupcije unutar policije najčešće nije indikator korumpiranosti policije, nego naprotiv, djelotvornost mehanizma unutrašnje kontrole. Korupcija se u samoj policiji mora kažnjavati i oštrije nego u drugim državnim tijelima koja nisu uvijek zadužena za sprovođenje zakona. Unutrašnji nadzor po svojoj prirodi objedinjava elemente nadzora i nadzora iniciranog slučajem, u kojem se prati pravilnost i zakonitost, pravovremenost postupanja policijskih službenika. Nadzorom

rada se preventivno suzbija i sprječava nastanak policijske korupcije. Valja napomenuti da policijska korupcija ne može egzistirati, ako je ne tolerišu oni s viših položaja u policiji. Održavanje morala, profesionalnog standarda i poštovanja unutar organizacije su zaštitni činioci u borbi sa korupcijom (www.core.ac.uk).

“Prilikom istraživanja policijskog postupanja naučnici se rado oslanjaju na različite forme ispitivanja stavova policijskih službenika i testiranje njihovog integriteta. Među brojnim tehnikama ankete o „etičkoj klimi“ su se izdvojile kao gotovo standardan metod za dijagnostiku policijskog integriteta. Rječ je o upitnicima u kojima se istraživač fokusira na utvrđivanje stavova policajaca prema osnovnim etičkim pitanjima u radu policije. Pritom se obično nastoje ispitati stavovi policajaca prema različitim vidovima policijskih prestupa (podmićivanje, primjena sile, neovlašćeno postupanje sa dokazima, zloupotrebe povjerljivih informacija itd.), kao i spremnost policajaca da prijave te prestupe. Pitanja su najčešće formulirana u formi kratkih scenarija, koji su prilagođeni realnim situacijama. Od ispitanika se zahtjeva da ocjene ozbiljnost prestupa obuhvaćenih u scenariju koristeći različite skale, na osnovu kojih se dobijeni podaci kvantifikuju i koriste u statističkim analizama (www.doczz.net).

Ankete o „etičkoj klimi“ nisu korisne samo za ispitivanje stavova policajaca o različitim vidovima neetičkog ponašanja, već i za identifikovanje raskoraka između zvaničnih etičkih standarda i postupanja u stvarnosti. U tom smislu, ove ankete se mogu upotrebiti i u svrhe ispitivanja privrženosti kolega policajaca i celokupne policijske uprave standardima profesionalne etike. One takođe poseduju značajnu potencijalnu vrednost u poboljšanju efekata različitih strategija protiv korupcije, programa za etičku obuku pre i tokom službe, sistema za razvoj policijskog integriteta, stilova nadzora nad radom policajaca i načina kažnjavanja za loše ponašanje. Koliko su, međutim, pouzdani podaci dobijeni ovim ili bilo kojim drugim vidom anketiranja policajaca, pitanje je koje zaslužuje našu naročitu pažnju. Neko bi rekao da su rezultati verovatno onoliko dobri koliko je metod anketiranja generalno pouzdan način za prikupljanje podataka, kao i da zavise od toga kako je on napravljen i isporučen, gde zagarantovana anonimnost i želja da se problem reši mogu dodatno motivisati iskrenost policajaca (www.doczz.net).

U martu 2020 Finansijska policija Italije (Guarda di finanza) je zaplenila u luci Gioia Tauro u Kalabriji trista šezdeset četiri hiljade dvesta (364.200) komada medicinskih rukavica proizvedenih u Maleziji i devet hiljada sedamsto dvadeset (9720) komada medicinske opreme proizvedene u Kini (Gratteri, 2020).“Metode ispitivanja policajaca, pored svojih prednosti, imaju brojne mane, posebno kad je reč o ispitivanju stavova policijskih službenika o korupciji u njihovim redovima. Konkretno, upitnici sa hipotetičkim scenarijima mogu izmamiti odgovore koji ilustruju razliku između onoga „što ljudi govore i šta inače rade“. Utvrđeni moralni stavovi, naime, ne mogu predvideti šta će ljudi uraditi kada se suoče sa određenom situacijom. Proverom rezultata istraživanja u praksi često se potvrđuje da izrečeni stavovi nisu uvek jednaki sa ispoljenim ponašanjem. Tako na primer, stav u kom policajac podržava određene forme lošeg ponašanja svojih kolega ne garantuje da će se i sam tako ponašati. Pored ograničenosti rezultata ispitivanja u pogledu različitosti između izrečenih reči i stvarnog delovanja, anketiranje je praćeno i praktičnim problemom, kako pristupiti ispitanicima i steći njihovo poverenje” (www.doczz.net).

“Ovo je jedan od ključnih problema koji prati istraživače kriminalnih pojava, koji je međutim posebno intenziviran u istraživanju policijskih prestupa. Kao što Robert Rajner (Robert Reiner) smatra: „Metodološki problemi s kojima se susreću istraživači policije su problemi detektiva i špijuna – kako dobiti informacije od ljudi koji su (često ispravno) sumnjičavi prema vašim motivima i koji imaju dosta toga da sakriju i dosta da izgube od takvog otkrivanja.“ (www.doczz.net).

“Ono što dodatno pojačava uverenje policajaca da ispravnost njihovih odluka razmatraju oni koji nisu direktno umešani u rad policije i koji zapravo i ne znaju kako je to biti policajac. U ovakvim okolnostima, validnost ispitivanja kojima se od policajaca zahteva da prijave vlastitu ili koleginu umešanost u nezakonito ponašanje je upitna, jer su poteškoće u dobijanju adekvatnih odgovora često nesavladiv” (www.doczz.net).

Jedna od najmoćnijih konstrukcija policijskog imidža jeste javna promocija koncepcije „trulih jabuka“ (eng. rotten apple), po kojoj devijantan policajac radi sam, bez organizacione i kolegijalne podrške, čime se njeguje pretpostavka javnosti da se policija ne ponaša sistematično devijantno. Teorija „trule jabuke“ je nesumnjivo jedna od dominantnih koncepcija u objašnjenju korupcije u policiji, ali takođe i veoma pogodna metafora, kojoj veoma rado pribegavaju policijski rukovodioci, kada nastoje da ukažu kako je „pokvarenost“ u policiji jedino moguća na nivou pojedinaca, odnosno da se ne odvija bez uporišta u široj grupi ili pak cjelokupnoj policijskoj organizaciji. Favorizovanje objašnjenja policijske devijantnosti korišćenjem metafore „trule jabuke“ Džef Din (Geoff Dean) i Peter Gotšalk (Petter Gottschalk) obrazlažu potrebom policije da smanji na minimum zazor javnosti nakon otkrivenog policijskog prestupa. Kako tvrde ovi autori: „Tendencioznom korišćenju metafore ‘trule jabuke’ naročito su skloni policijski rukovodioci” (www.doczz.net).

Moglo bi se, dakle, zaključiti da je upotreba metafore „trulih jabuka“ ojačana potrebom policijskih rukovodilaca da opovrgnu postojanje organizacione korupcije u svojim redovima. Čak i tamo gdje postoje jasni dokazi za to, oni obično ne dosežu javni domen toliko često. Nevjerovanje ili poricanje raširenosti korupcije iznad moralnog neuspjeha pojedinaca time otkriva nespremnost uprave da se odlučno bori protiv ovog problema, ili pak ukazuje na nedostatak kapaciteta za takav poduhvat” (www.doczz.net).

3. SPREGA KORUMPIRANIH POLICIJSKIH SLUŽBENIKA I KRIMINALNIH GRUPA

Kriminalne organizacije posjeduju ogromnu moć u novcu, nekretninama, luksuznim vozilima, plovilima i mnogim drugim stvarima kroz koje pokušavaju da korumpiraju policijske službenike. Svaka policija na svijetu ima zadatak a to je suprostavljanje kriminalnim organizacijama kroz preventivno djelovanje i ulaganje u svoj bezbjednosni sistem, kako bi na taj način zaštitila državu od ovih negativnih kriminalnih pojava.

Kriminalne grupe teže da imaju svoje ljude u policiji, kako bi bili sigurni da mogu da funkcionišu na ilegalnom tržištu bez ometanja policijskih radnji. Policijske službenike koji su skloniji korupciji je zaista lako uočiti. Oni voze skupocjena vozila, plovila, posjeduju nekretnine u više gradova i država. Njihov životni standard je daleko veći nego što im to dozvoljavaju primanja, koja imaju na mjesečnom nivou. Takvi korumpirani policijski službenici imaju intenzivnu komunikaciju sa organizovanim kriminalnim grupama. Oni čak za kriminalne grupe obavljaju ilegalne poslove poput: nabavke lažnih dokumenata, skrivanje identiteta, kupovine ukradenih vozila, nabaljavaju lažne tablice, silikonske maske, vatreno oružje i mnoge druge ilegalne radnje. Policijski službenici koji su skloniji korupciji imaju razloga za brigu i žive pod stalnim tenzijama da li će biti otkriveni u svojim nečasnim poslovima. Kriminalne grupe za uzvrat obavljaju prljave poslove za korumpirane policijske službenike, posebno one koji se nalaze na višojim rukovodnim funkcijama. Novac je ono što spaja korumpirane policijske službenike i kriminalne grupe. Integritet takvih policijskih službenika je na najmanjem mogućem nivou. "Može se slobodno reći da korupcija u policiji, često prati i korupciju u društvu, odnosno državi, jer se najčešće prema korumpiranosti policije u jednoj državi može suditi i o korumpiranosti cijele države i samog društva, odnosno institucije te države i društva" (www.education.muprs.org). "Korumpiranost policije je svakako negacija policijske etike, gdje se korumpiranost policajaca posmatra kroz izostanak etičnosti policajaca" (www.education.muprs.org). Značajno je napomenuti i da su se u borbi protiv pranja novca, korupcije i finansiranja terorizma uključile i bankarske grupacije, među kojima se ističe Volfberg grupa koja okuplja svjetske banke sa ciljem razvijanja pravnih okvira i smjernica za upravljanje rizicima finansijskog kriminala, posebno u pogledu borbe protiv pranja novca, korupcije i borbe protiv terorizma. Oni, naime, sa stanovišta ove grupe finansijskih organizacija, ukazuju da „politički izložena lica“, predstavljaju potencijalno veći rizik za nastajanje korupcije i pranja novca zbog toga što im funkcije omogućavaju, da utiču na donošenje odluka u pogledu poslovanja privatnog sektora i zbog toga što imaju pristup, korišćenju državnih fondova (Radosavljević, 2020:411).

4. SUZBIJANJE KORUPCIJE U POLICIJI KROZ ETIKU

“Etičnost policije kao faktor suzbijanja korupcije ima uticaj i na potencijalno koruptivno ponašanje neetičnih pripadnika policije. Ovo se može posmatrati i kroz preventivni, ali i kroz represivni efekat. Jasno je da će i neetični pripadnici policije mnogo teže posegnuti za koruptivnim ponašanjem, ukoliko u instituciji postoji visoka profesionalna policijska etika, ne iz straha od (materijalne, prekršajne ili krivične) sankcije, već iz straha od internog, neformalnog izopštavanja takvog pojedinca, prvo iz grupe, a potom i iz organizacije, te i iz same policije. Naravno, navedeno je moguće samo ukoliko je velika većina pripadnika policije etična. Ta većina se odnosi i na cjelokupnu policiju kao instituciju, ali i na internu jedinicu kojoj pripada neetični policajac. Takođe, ta većina mora aktivno da podržava i promoviše vlastitu etičnost i policijsku etiku, kako "tiha većina" ne bi bila faktički inferiorna u odnosu na pojedine neetične pripadnike. Ovdje je veoma bitan autoritet rukovodioca, ukoliko ga krasi etičnost" (www.education.muprs.org). "Profesionalna policijska etika treba da bude zastupljena u programima obuke i školovanja policajaca kao sredstvo njihovog obrazovanja", jer kada je u pitanju suzbijanje korupcije u policiji, razvoj etičnosti mora da se vrši prilikom obuke i školovanja samih policajaca da bi oni već prilikom stupanja u službu imali razvijenu etičku i profesionalnu svijest, a ne da bi potpali pod formiranu korupcionu svijest starijih policajaca koji bi im koruptivno ponašanje nametnuli kao svojstveno policijskom poslu, odnosno organizaciji u kojoj su počeli raditi. Još u toku redovnog školovanja (budućih) pripadnika policije, kod njih se mora favorizovati idealizovani tip ličnosti policajca proklamovan od strane društva, a koji podrazumijeva niz karakteristika koje smo prethodno pomenuli. Težnja ka tom ideal(izova)nom tipu ličnosti policajca ne smije da se bazira na strahu od sankcije, već na shvatanju i uviđanju značaja takvog policajca za društvo, ali i za službu, odnosno na shvatanju da građani i institucije društva od policajca očekuju te karakteristike i takvo ponašanje. Okončanjem redovnog policijskog obrazovanja, svakako da se ne smije prekinuti s afirmisanjem etičkog ponašanja, odnosno razvojem etičnosti među policajcima. To se mora potencirati i nakon početka radnog odnosa u policiji, ali i kontinuirano i konstantno tokom službe, pa čak i nakon odlaska u penziju policajaca" (www.education.muprs.org).

5. ULOGA UNUTRAŠNJE KONTROLE POLICIJE U BORBI PROTIV KORUPCIJE

“Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije vrši poslove koji se odnose na kontrolu zakonitosti vršenja policijskih poslova, a naročito u pogledu poštovanja i zaštite ljudskih prava prilikom izvršavanja policijskih zadataka i primjene policijskih ovlašćenja, preduzimanje operativnih i drugih mjera i radnji u skladu sa zakonom u cilju

otkrivanja i suzbijanja krivičnih djela policijskih službenika izvršenih na radu ili u vezi sa radom, vršenje provjera i prikupljanje podataka i dokaza potrebnih za pokretanje i vođenje krivičnih i disciplinskih postupaka protiv policijskih službenika u slučajevima postojanja osnovane sumnje da je postupanjem ili ponašanjem policijskog službenika izvršeno krivično djelo ili povreda službene dužnosti, sprovođenje postupaka provjere po pritužbama građana i pravnih lica koje su podnijete Odjeljenju za unutrašnju kontrolu policije ili Ministarstvu unutrašnjih poslova na rad, postupanje ili ponašanje policijskih službenika prilikom vršenja policijskih poslova, primjene policijskih ovlaštenja ili na ponašanje i postupanje policijskih službenika van dužnosti, predlaganje mjera za otklanjanje uzroka protivpravnih i neprofesionalnih postupanja i ponašanja policijskih službenika, praćenje stanja unutrašnje discipline i profesionalne etike u policiji” (www.gov.me). “Dobro struktuiran sistem unutrašnje kontrole može pomoći u detektovanju i prevenciji korupcije i nepropisnog ponašanja u policijskim redovima. Cilj kontrole je da obezbijedi da policijska služba funkcioniše u skladu sa svojom svrhom, a rezultat njenog rada su poboljšani ugled policije i efikasniji i odgovorniji službenici” (www.potpredsjednikkregraz.gov.me). “Sami zadaci unutrašnje kontrole su raznovrsni – a) kada je u pitanju uprava i operacije: unutrašnja kontrola ocjenjuje da li su postignuti ciljevi službe, određene jedinice ili određene operacije; b) kada je u pitanju bezbjednost: unutrašnja kontrola provjerava da li je policija preduzela neophodne mjere opreza u cilju obezbjeđenja rizične zone i lokacije, a u samom organu policije: da li su zaštićeni osjetljivi podaci; c) kada je u pitanju legitimitet postupanja policijskog službenika, unutrašnja kontrola istražuje: da li su preduzete mjere bile zakone i proporcionalne, da li su ispoštovane propisane procedure, d) kada je u pitanju etika, unutrašnja kontrola podstiče i promoviše poštovanje vrijednosti, normi i etičkih pravila prihvaćenih u službi” (www.police.osce.org). “Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da poveća vidljivost Odjeljenja za unutrašnju kontrolu policije u javnosti. Odjeljenje treba da djeluje proaktivnije, na način što će u većoj mjeri uvažavati informacije iz medija i civilnog društva. Jedan od predloga za poboljšanje vidljivosti je postavljanje posebnog „linka“ na sajtovima MUP-a i Uprave policije. Pitanje borbe protiv konflikta interesa policijskih službenika dodatno unaprijediti tako što će se u pravni okvir unijeti odredba prema kojoj svaka radna obaveza van policije treba da se registruje. Posebnu pažnju posvetiti praćenju prijavljivanja imovine policijskih službenika” (www.demo.paragraf.rs). “Sektor unutrašnje kontrole primjenjuje test integriteta, sprovodi analizu rizika od korupcije i provjeru promjene imovnog stanja”(demo.paragraf.rs). “Način na koji će ovi instrumenti primjenjivati u praksi i postupak primjene propisuje nadležan ministar” (Đorđević et al, 2012). Test integriteta kao operativna mjera predstavlja tajno prikupljanje podataka radi prevencije od korupcije u policiji. “On predstavlja simuliranje realne situacije slične onim u stvarnosti koje se odnose na aktivnosti testiranog policijskog službenika koju je testirani dužan da rješava kako bi se uvidjela njegova reakcija i postupanje u konkretnoj situaciji, bez nekog prethodnog, obavještenja područne jedinice u kojoj testirani policijski službenik radi” (demo.paragraf.rs). “Razmotriti izmjene Etičkog kodeksa, tako što će se uvesti stepenovanje povreda radne discipline. Unaprijediti saradnju internih mehanizama, kroz stvaranje adekvatne osnove koja će garantovati uključenost različitih organizacionih jedinica prilikom rada na pitanjima od značaja za cjelokupnu policiju (npr. Plan integriteta, Kodeks policijske etike, i sl). Afirmsirati odgovornost službenika pred starješinama, u cilju smanjena opterećenja Odjeljenja za unutrašnju kontrolu policije i Etičkog Odbora. Osigurati kontinuiranu edukaciju starješina” (www.polis.osce.org). “Kao zadnji oblik kontrole nalazi se unutrašnja kontrola koja se odnosi na socijalizaciju policijskih službenika i njihovo prihvatanje etike i normi demokratske policije kroz treninge, edukovanje, profesionalne standard, koje postavljaju stariji oficiri i kulturu unutar policijske organizacije u širem smislu” (Danilović et al, 2015). Primat u borbi protiv korupcije u policiji, svakako ima Unutrašnja kontrola policije i njen primarni zadatak će biti, da kontroliše korumpirane službenike policije, prateći njihove aktivnosti, njihov kapital, njihova primanja kao i njihov životni standard koji mora biti srazmjernan njihovim primanjima.

6. ZAKLJUČAK

Ono što moramo zaključiti jeste da bez integriteta u samoj policiji nema ni kvalitetne borbe protiv korupcije. Kroz povećanje finansijske dobiti, sprovođenjem nagrada, specijalizacija, modernizacijom tehnologije i opreme u policijskim stanicama, nema ni kvalitetne borbe protiv korupcije. Dok god životni standard kriminalnih grupa bude daleko veći od policijskih službenika, korupcija će cvjetati i policijske snage će tu bitku gubiti. Država mora da kroz bezbjednosne službe i njihove ključne nosioce vlasti, pruži daleko veći standard u borbi protiv organizovanog kriminala nego što je to danas. Mehanizmi koji stoje na raspolaganju današnjoj policiji u borbi protiv korupcije moraju biti daleko snažniji, i moraju da odgovore ovom savremenom problemu kroz suzbijanje ovakve pojave. Zaključujemo da primat u borbi protiv korupcije u policiji ima unutrašnja kontrola policije, koja će svojim metodama i mehanizmima doprinjeti daljem suprostavljanju korupcije u samoj policiji. Unutrašnja kontrola policije mora imati snažan i sposoban policijski kadar sa integritetom u društvu. Jačanjem životnog standarda službenika policije i povećanjem primanja, kao i nagrada, možemo ući u efektivnu borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije.

LITERATURA

- Danićević, N., Gordić, M., & Blagojević, S. (2015). Savremeni sistem bezbjednosti, Zavod za udžbenike, Beograd
- Đorđević, S., & Litavski, J. (2012). Zbirka predloga praktične politike za reformu policije u Srbiji, Beogradski centar za bezbjednosnu politiku, Beograd
- Mirić, F. (2019). Korupcija kao pravni i društveni fenomen, Finansijski kriminalitet i korupcija, Institut za uporedno pravo, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Vršac, Srbija.
- Sherman, L. W. (1980). Three models of organizational corruption in agencies of social control. *Social Problems*, 27.
- Johnston, M. (1994). Comparing Corruption Conflicts Standards and Development, Conference paper, prepared for the XVI World Conference of the International Political Science Association, Berlin.
- Šoškić, N. (2004). Oblici i načini suzbijanja korupcije, Akademska štampa, Beograd.
- Gratteri, N., & Nicaso, A. (2020). Ossigeno illegale, Mondadori Libri S p A.
- Radosavljević, E. (2020). Značaj i uloga pojedinih međunarodnih organizacija za borbu protiv korupcije i odgovornost države, Srpska politička misao, br.2, sveska 68.
- Globalni index percepcije korupcije, CPI (2021) Transparency international.
- Stajić, Lj. (2021). Osnovi sistema bezbednosti – sa osnovama istraživanja bezbjednosnih nauka, Univerzitet u Novom Sadu, Pravni fakultet.
- www.doczz.net, 2024
- www.kpu.edu.rs, 2024
- www.education.muprs.org, 2024
- www.gov.me, 2024
- www.core.ac.uk, 2024
- www.police.osce.org, 2024
- www.potpredsjednikregraz.gov.me, 2024
- www.demo.paragraf.rs, 2024